

Indicatoren en afwegingskader Langer en beter thuiswonen senioren

Inleiding

Welke aspecten zijn belangrijk om het langer en beter zelfstandig thuiswonen van senioren te faciliteren? Hoe maak je dat inzichtelijk? Welke afwegingen worden hierin gemaakt? Dit kader helpt bij het maken van de afwegingen gebaseerd op kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren.

Dit afwegingskader is ontwikkeld door Guido de Ruiter (www.guidoderuiter.nl). Bij de ontwikkeling van dit instrument is gebruik gemaakt van diverse eerdere inzichten en tools, en daarmee borduurt het verder op verschillende instrumenten en publicaties. Deze laatste versie komt voort uit het traject dat Guido voor het Ondersteuningsteam Wonen en Zorg (www.rvo.nl/owz) heeft uitgevoerd met de gemeente Heusden, corporatie Woonveste en zorgorganisatie Schakelring (tegenwoordig Mijzo).

Context

Senioren willen en moeten langer zelfstandig 'thuiswonen'. Dat kan alleen goed gaan onder een aantal randvoorwaarden. Niet alleen de woning en het wooncomplex moeten hiervoor geschikt zijn (o.a. toe- en doorgankelijk), maar ook de woonomgeving met voorzieningen als winkels voor eerste levensbehoeften, eerstelijns gezondheidszorg, openbaar vervoer en mogelijkheden voor ontmoeting en activiteiten.

Uiteraard heeft iedere senior, net als ieder ander, eigen eisen en wensen. Wat voor de één een passende woning is, is dat voor de ander niet. Belangrijk is dus dat er enige diversiteit in het woningaanbod aanwezig is.

Handreiking

In deze korte handreiking zijn de randvoorwaarden vertaald in een aantal indicatoren, die na beoordeling in een afwegingskader worden gezet.

Zo levert dit afwegingskader een bijdrage aan inzicht in (on)mogelijkheden en daarmee in keuzes die al dan niet gemaakt kunnen worden.

Het is niet zo dat met dit instrument problemen kunnen worden opgelost. Ook wordt niet beoogd om dusdanige indicatoren en een afwegingskader te hebben die altijd en overal van toepassing zijn, en dat het daarmee bij wijze van spreken een invuloefening is.

Maar wel om een instrument te hebben waarmee betrokken organisaties en burgers met elkaar het gesprek aan kunnen gaan over wat in de betreffende wijk/buurt of kern belangrijke aspecten zijn om het langer, en beter, zelfstandig thuiswonen van senioren te faciliteren. Hiermee zijn de kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren per lokale situatie te bepalen: wat in de ene situatie goed is, is in de andere situatie te veel of te weinig. Lokaal maatwerk blijft noodzakelijk.

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn de indicatoren, nodig om het langer thuis wonen van senioren goed in kaart te kunnen brengen, thematisch weergegeven.

Indicatoren langer thuis wonen ouderen			
Thema	Onderverdeling	Kwantitatief	Kwalitatief
Wonen	Geschikte woningen ¹	<ul style="list-style-type: none"> Aantal t.o.v. vraag (aandacht voor matching) 	<ul style="list-style-type: none"> Geschikt (toe- en doorgankelijk) Aanpasbaar Niet geschikt
	Tussenwoonvormen	<ul style="list-style-type: none"> Aantal t.o.v. vraag 	<ul style="list-style-type: none"> Beschikbaarheid binnen de gemeente
	Verpleeghuis	<ul style="list-style-type: none"> Aantal t.o.v. vraag 	<ul style="list-style-type: none"> Beschikbaarheid Omvang wachtlijst
Woonomgeving	Winkel ²	<ul style="list-style-type: none"> 500 meter 	<ul style="list-style-type: none"> Bereikbaarheid Toegankelijkheid Rollator en scootmobiel proof
	1 ^e lijns gezondheidszorg ³	<ul style="list-style-type: none"> 500 meter 	<ul style="list-style-type: none"> Bereikbaarheid Toegankelijkheid Rollator en scootmobiel proof
	Openbaar vervoer	<ul style="list-style-type: none"> 500 meter 	<ul style="list-style-type: none"> Bereikbaarheid Toegankelijkheid Rollator en scootmobiel proof
	Welzijn	Ontmoeten ⁴	<ul style="list-style-type: none"> 500 meter
	Activiteiten ⁵		<ul style="list-style-type: none"> Mogelijkheid voor activiteiten
	Samen eten ⁶		<ul style="list-style-type: none"> Mogelijkheid om samen te eten
Zorg	Extramuraal ⁷	<ul style="list-style-type: none"> Huidige en toekomstige vraagontwikkeling t.o.v. aanbod 	
	Intramuraal ⁸	<ul style="list-style-type: none"> Huidige en toekomstige vraagontwikkeling t.o.v. aanbod 	

¹ Een geschikte woning is toe- en doorgankelijk en is aan te passen aan de wensen en behoefte van de inwoner die nog geen verpleegzorg nodig heeft.

² De mogelijkheid om boodschappen thuis te laten bezorgen, moet bij deze indicator worden meegewogen.

³ huisarts, fysio, apotheek, etc.

⁴ In de nabije omgeving is er de gelegenheid elkaar als (oudere) wijkbewoners te ontmoeten in een algemeen toegankelijke, laagdrempelige en gemeenschappelijke ruimte.

⁵ De oudere wijkbewoner (70+) heeft de mogelijkheid zijn/haar dag zin- en/of betekenisvol te besteden in de wijk waarin hij/zij woont. Voor ieder geldt een eigen definitie van een zinvolle dagbesteding, variërend van vrijwilliger zijn in een repair-café, lid kunnen zijn van een biljartvereniging of wandelclub tot het bijwonen van een themabijeenkomst / lezing en alles wat daar tussen zit.

⁶ Binnen / vanuit de gemeenschappelijke ruimte is er de gelegenheid laagdrempelig "samen eten" te organiseren voor mensen die zelf nog moeilijk eten kunnen klaar maken en voor mensen voor wie het belangrijk is samen te eten.

⁷ De oudere wijkbewoner weet zich, indien nodig, thuis ondersteund door (verpleegkundige) zorgarrangementen op basis van een indicatie, geleverd door een of meerdere professionele aanbieders.

⁸ Verpleeghuis met geïndiceerd wonen en zorg.

Afwegingskader

Op basis van de afzonderlijke indicatoren wordt, per wijk of kern, een afwegingskader ingevuld. Hieruit volgt een overall beoordeling van deze kern en dit resulteert in één van de drie uitkomsten:

	Goed nu en in de toekomst	Alleen groen en geel en minimaal 5 groen
	Redelijk nu en in de toekomst	Groen en geel en max 1 rood
	Niet goed nu en in de toekomst	Minimaal 2 rood

Het afwegingskader is in onderstaande tabel weergegeven.

Deze is bedoeld om met de betrokken partijen en de inwoners van de betreffende kern/wijk in gesprek te gaan. Mede op basis daarvan kunnen de wegingsfactoren per kern een andere lading krijgen.

In het afwegingskader worden alle wegingsfactoren hetzelfde gewaardeerd, er is dus geen waardering naar belangrijkheid en/of effect. Per lokale situatie zal bekeken moeten worden of dat reëel is.

In stedelijke gebieden zullen bepaalde wegingsfactoren een andere impact hebben dan in een meer landelijke omgeving. Daardoor is per kern of wijk nadenken over de waardering van de wegingsfactoren altijd nodig, en is lokaal maatwerk altijd gewenst.

Afwegingskader langer thuis wonen per kern of wijk			
Wegingsfactor			
1. Voldoende geschikte woningen	Er zijn voldoende geschikte woningen	Er zijn voldoende woningen geschikt te maken	Er zijn onvoldoende geschikte woningen
2. Tussen woonvormen (tussen zelfstandig en verpleeghuis in)	Er is een tussen woonvorm	Er is een tussen woonvorm in ontwikkeling	Er is geen tussen woonvorm
3. Verpleeghuis (binnen wenselijke afstand van kern)	Verpleeghuis < 3 kilometer	Verpleeghuis < 5 kilometer	Verpleeghuis > 5 kilometer
4. Voorzieningen	3 van de 3 (winkel, 1 ^e lijns GGZ, OV) aanwezig	2 van de 3 (winkel, 1 ^e lijns GGZ, OV) aanwezig	1 of geen van de 3 (winkel, 1 ^e lijns GGZ, OV) aanwezig
5. Toegankelijke woonomgeving	Geheel rollator en scootmobiel proof	Grotendeels rollator en scootmobiel proof	Niet rollator en scootmobiel proof
6. Welzijn	3 van de 3 (ontmoeten, activiteiten, samen eten)	2 van de 3 (ontmoeten, activiteiten, samen eten)	1 of geen van de 3 (ontmoeten, activiteiten, samen eten)
7. Zorg	Geplande en ongeplande 24-uurs zorg aanwezig in kern	Geplande en ongeplande 24-uurs zorg aanwezig < 3 km van kern	Geen ongeplande 24-uurs zorg aanwezig in kern
Overall beoordeling per kern of wijk	Goed nu en in de toekomst: > Alleen groen en geel > Minimaal 5 groen	Redelijk nu en in de toekomst > groen en geel en max 1 rood	Niet goed nu en in de toekomst > minimaal 2 rood

Dit resulteert in het volgende overzicht met wegingsfactoren per wijk of kern:

Overzicht wegingsfactoren per kern								
Naam wijk of kern	Voldoende geschikte woningen	Tussen woonvormen	Verpleeghuis (binnen wenselijke afstand van kern)	Voorzieningen	Toegankelijke woonomgeving	Welzijn	Zorg	Overall beoordeling per kern
wijk 1								
Wijk 2								

Hoe dit instrument te gebruiken

Het is belangrijk te beseffen dat dit afwegingskader slechts een hulpmiddel is en geen doel op zich. Het lokaal op maat maken voor het gebied, de context en de opgave zijn belangrijk om er meerwaarde uit te halen. Het gaat dus niet zozeer om het instrument zelf, maar vooral om wat je ermee doet, hoe je het gesprek voert, en hoe je het (op maat) toepast. Hiermee is het instrument een leidraad/hulpmiddel om gezamenlijk te gebruiken als onderdeel van de analyse en de aanpak.

Aangeraden wordt om dit instrument in te zetten in een wijk- of kern-gerichte analyse van de opgave en in de afwegingen om te komen tot de gewenste aanpak. Het kan gebruikt worden door één organisatie, echter het meest effectief is dit te gebruiken in een integraal traject, met meerdere organisaties, en het ook te gebruiken in de communicatie en participatie met de inwoners.

Disclaimer

Dit instrument is met de grootst mogelijke zorg samengesteld, echter dit sluit eventuele onjuistheden en/of onvolkomenheden niet uit. Auteurs kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend. Auteurs zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van informatie en/of websites waarnaar wordt verwezen.

Meer informatie

Dit instrument is ontwikkeld door Guido de Ruiter (www.guidoderuiter.nl) ten behoeve van een opdracht voor het Ondersteuningsteam Wonen en Zorg (www.rvo.nl/owz).